

Κείμενο

[Ο τύπος ως μέσο που ασκεί κριτική και εκφράζει απόψεις]

Ο τύπος επιτελεί μια σημαντικότερη λειτουργία στις δημοκρατικές κοινωνίες, παρέχοντας βήμα για την ελεύθερη διατύπωση απόψεων πάνω στα θέματα της καθημερινότητας. Η **πολυμορφία** και η ποικιλία του έντυπου και του ηλεκτρονικού τύπου, αποτελεί την καλύτερη πραγμάτωση της ελευθερίας λόγου και έκφρασης, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα σε κάθε πολίτη να ενημερωθεί, να ακούσει ή να διαβάσει αντικρουόμενες απόψεις, να προβληματιστεί και ενδεχομένως να σχηματίσει τη δική του άποψη.

Όμως, αυτή είναι μόνο η μία πλευρά του ζητήματος, γιατί εξαιτίας αυτής της ελευθερίας δημιουργείται ο κίνδυνος **προσβολής** άλλων δικαιωμάτων, που σχετίζονται με την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια του ατόμου. Όλοι όσοι εκφράζονται μέσω του τύπου συνήθως ασχολούνται με κάποιο γεγονός ή πρόσωπο και επ' αυτού εκφέρουν γνώμη, από τον πιο **έγκριτο δημοσιογράφο**, που παρουσιάζει ένα εθνικό θέμα υψίστης σημασίας, μέχρι την πρωτοεμφανιζόμενη τηλεοπτική «περσόνα»¹, που σχολιάζει τον παίκτη ενός ριάλιτι τηλεπαιχνιδιού.

Κατ' αρχάς, η πιο συνηθισμένη μορφή κριτικής έχει στόχο τους πολιτικούς, πράγμα καθ' όλα θεμιτό, εφόσον αυτοί ως εκλεγμένοι αντιπρόσωποι του λαού πρέπει να έχουν ως κύριο γνώμονα την υπηρετήση του **δημοσίου συμφέροντος**. Ορθώς, λοιπόν, ασκείται κριτική σ' αυτούς, όταν δεν αποδεικνύονται αντάξιοι των προσδοκιών του, όταν δεν **επιτελούν** κοινωνικό έργο, αλλά στοχεύουν μόνο στην ατομική τους προβολή και εξυπηρέτηση. Δικαιούνται, όμως, οι δημοσιογράφοι, οι άλλοι πολιτικοί, αλλά και ο κάθε πολίτης να τους χαρακτηρίζουν με προσβλητικές και υβριστικές εκφράσεις;

Κριτική, επίσης, ασκείται στους καλλιτέχνες είτε σχετικά με το έργο τους είτε σχετικά με την προσωπικότητά τους. Συνηθισμένο παράδειγμα να γίνονται αντικείμενο κακεντρεχών και υποτιμητικών σχολίων τραγουδιστές και ηθοποιοί που τραγουδούν ή παρουσιάζουν θεάματα της λαϊκής «ποπ» κουλτούρας. Ακόμα κι αν η κριτική είτε για τον τρόπο με τον οποίο ασκούν την τέχνη τους είτε για την ποιότητα του έργου τους είναι βάσιμη, πόσο είναι επιτρεπτό να συνοδεύεται από τέτοια αγενή και κακεντρεχή σχόλια, σαν αυτά που ακούγονται συνήθως σε τηλεοπτικές εκπομπές ή γράφονται σε ανάλογες στήλες εφημερίδων και περιοδικών;

Αναφορά θα πρέπει να γίνει και σε ένα σύγχρονο φαινόμενο που σχετίζεται με

¹ τηλεοπτική «περσόνα»: το προσωπείο που υιοθετούν τα εμφανιζόμενα άτομα στην τηλεόραση

τα ριάλιτι τηλεπαιχνίδια και την οξεία κριτική που δέχονται οι συμμετέχοντες σε αυτά. Πολλές εκπομπές και δημοσιεύματα σε περιοδικά αντλούν τη θεματολογία τους από τα όσα συμβαίνουν σε τέτοια παιχνίδια με έμφαση στα πρωτοεμφανιζόμενα σε αυτά άτομα. Από τη μια, το να παρουσιάζονται οι εξελίξεις ή οι χαρακτήρες των παικτών, καθώς εμφανίζονται και αποκαλύπτονται, είναι λογικό και αναμενόμενο. Όμως τι γίνεται όταν σχολιάζονται ως προσωπικότητες και μάλιστα με βάνουσο τρόπο; Όταν τα τηλεοπτικά και δημοσιογραφικά συνεργεία εισβάλλουν στις οικογένειές τους και με χαρακτηριστική ευκολία αποκαλύπτουν στοιχεία του παρελθόντος τους, ιδιαίτερα ευαίσθητα και προσωπικά; Σε ποιον βαθμό μπορούν όλοι όσοι γράφουν ή εμφανίζονται στα τηλεοπτικά πάνελ να κρίνουν και να χαρακτηρίζουν χωρίς περιορισμούς και συνέπειες αυτούς που επέλεξαν να συμμετάσχουν στα εν λόγω παιχνίδια;

Από τα παραπάνω ερωτήματα γίνεται φανερό ότι δεν μπορεί στον βωμό της ελευθερίας του τύπου να θίγονται άλλα δικαιώματα. Γι' αυτό, λοιπόν, θα πρέπει να αναζητηθούν τα όρια στην ελευθερία της έκφρασης και της κριτικής, ώστε να μην συγκρούεται το σημαντικό αυτό δικαίωμα με άλλα, εξίσου σημαντικά, κατοχυρωμένα δικαιώματα.

Μ. Ε. Ψαραδάκη (2004). *Η δια τύπου κριτική και η οριοθέτησή της*. Φοιτητική εργασία. Από το διαδίκτυο (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80 – 100 λέξεις.

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Σε ποια δεδομένα στηρίζεται η συντάκτρια του κειμένου, για να υποστηρίξει την άποψη ότι η άσκηση κριτικής δεν πρέπει να θίγει την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια του ατόμου; Να συνθέσετε την απάντησή σας σε μία παράγραφο (60 – 80 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2α. Να δείξετε πώς επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στη δεύτερη και την τρίτη παράγραφο του κειμένου.

(μονάδες 2)

B2β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1. Να γράψετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων με θέμα την άσκηση δημόσιας κριτικής, χρησιμοποιώντας με όποια σειρά επιθυμείτε τις ακόλουθες λέξεις/φράσεις του κειμένου (επισημαίνονται και στο κείμενο με **έντονη γραφή**): **πολυμορφία, προσβολής, έγκριτο δημοσιογράφο, δημοσίου συμφέροντος, επιτελούν** (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο, δηλαδή την πτώση, τον αριθμό, το γένος, το ρηματικό πρόσωπο κ.λπ.).

(μονάδες 10)

Γ2α. Να προσδιορίσετε αν η λέξη βήμα (επισημαίνεται και στο κείμενο με υπογράμμιση) χρησιμοποιείται με κυριολεκτική/δηλωτική ή μεταφορική/συνυποδηλωτική σημασία.

(μονάδες 3)

Γ2β. Να γράψετε δύο προτάσεις με τη λέξη βήμα. Στην πρώτη να χρησιμοποιήσετε τη λέξη με τη δηλωτική/κυριολεκτική της σημασία και στη δεύτερη με τη συνυποδηλωτική/μεταφορική.

(μονάδες 2)